

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

U. off. offentliglova § 15
første ledd, jf. tredje ledd

Deres ref

Vår ref
10/01377-3

Dato
24.09.2010

Vurdering av habilitet

Innledning

Olje- og energidepartementet har i brev av 16. d.m. bedt om Lovavdelingens vurdering av olje- og energiministerens habilitet i de saker som involverer Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS.

Olje- og energidepartementet vil i brevet her med vedlegg gi en redegjørelse for behandlingen av de aktuelle sakene samt for andre forhold av betydning for Lovavdelingens vurdering.

Redegjørelsen vil være tredelt. Saksreddegjørelsen vil omfatte to kategorier. I den første kategori inngår de saker som må regnes som ferdigbehandlet helt eller delvis av Olje- og energidepartementet. Denne redegjørelsen fremgår av vedlegg 1. I den andre kategori inngår de saker som departementet nå har til behandling. Disse sakene er omtalt i vedlegg 2.

I brevet inngår statsrådens og statssekretær Hjørnegårds forhold til de to selskapene, deres posisjon i Senterpartiet, og deltagelse på møter i partiets styrende organer i angjeldende periode der tilskuddene på en eller annen måte har fremgått. Det redegjøres også for når statsråden og statssekretæren fikk kjennskap til gavene. Det vises til redegjørelsen i vedlegg 3.

Skjæringspunktet i tid bakover for saksreddegjørelsen er for sikkerhets skyld satt godt forut for det tidspunkt de to kraftselskapene første gang på noen måte skal ha blitt involvert i det omtalte fornybarprosjektet. Etter hva Olje- og energidepartementet er

gjort kjent med, ble Eidsiva Energi AS første gang trukket inn i prosjektet i desember 2008. Skjæringspunktet er dermed satt til sommeren 2008 for saksgjennomgangen for dette selskapet. Troms Kraft AS involveres etter hva departementet har forstått, først i august 2009. Skjæringspunktet er derfor satt til 1. januar 2009 for saksgjennomgangen knyttet til Troms Kraft AS.

Saksredegjørelsen

Ferdigbehandlede saker

Omtalen av den enkelte ferdigbehandlede sak fremgår av vedlegg 1. Samtlige av disse sakene er knyttet til energiloven med unntak av henholdsvis to forhold knyttet til Enovas vedtaksutøvelse, en gjenoppnevning i Statnetts styre, én henvendelse fra Troms Kraft AS om statlig tilskudd til investeringer i kraftnettet, ett møte om muligheten for statlig deleierskap i Troms Kraft AS, og én forespørsel med derpåfølgende møter om en uttalelse fra departementet om varigheten av en bruksrettskonsesjon for Bardufossen. Samtlige saker er omtalt i vedlegg 1.

NVE har fått delegert fullmakt til å fatte vedtak i første instans blant annet etter energiloven kap. 3, kap. 5 og § 4-1. Tre av sakene er klagevedtak om bygging og drift av fjernvarmeanlegg etter energiloven § 5 – 1. Det gjelder sakene om Hamar-Regionen Fjernvarme AS, Åsnes fjernvarme AS og Eidsiva Bioenergi AS. Det vises til nærmere omtale i vedlegg 1.

Olje- og energidepartementet har de senere år behandlet en rekke klager på tildeling av fjernvarmekonsesjoner. I all hovedsak har klagen kommet fra én og samme interesseorganisasjon – Norsk Teknologi. Organisasjonen har fremmet anførsler stort sett knyttet til tolkning og anvendelse av energilovens bestemmelser. Norsk Teknologi står da også som klager i to av de tre sakene omtalt ovenfor. I noen få saker har det kommet klager fra berørte grunneiere/naboer til det konsesjonsgitte prosjektet. Kun i et par saker har vedtaket til NVE blitt påklaget av konkurrerende søkere i samme konsesjonsområde. En av disse sakene er klagen fra Eidsiva Bioenergi AS ovenfor. Det er lite praksis for slik behandling ettersom det har vært uvanlig med konkurrerende søkere ved konsesjonsbehandling av energianlegg. Det er heller ingen praksis for behandling i departementet av begjæring om oppsettende virkning for konsesjonsvedtak i fjernvarmesaker slik det ble begjært av Eidsiva Bioenergi AS. Etter å ha gjennomgått de siste års klagesaker på slike konsesjonsvedtak kan en ikke se at det er behandlet noen slike begjæringer tidligere i departementet. Det vises til nærmere omtale i vedlegg 1.

En sak med klage fra Eidsiva Nett AS gjelder vedtak om bygging og drift av elektriske anlegg etter energiloven § 3 – 1. En sak gjelder klage fra Troms Nett AS om beregning av anleggsbidrag etter energiloven § 4 – 1. Alle sakene er omtalt nærmere i vedlegg 1.

Olje- og energidepartementet behandler enhver sak som skal kunne ut i et vedtak etter energiloven i tråd med forvaltningslovens regler for saksforberedelse og vedtak i klagesaker. Departementet prøver alle sider ved saken og tar hensyn til nye

omstendigheter som måtte foreligge under klagebehandlingen. Departementet foretar en samlet vurdering etter energiloven der ulempene er vurdert opp mot fordelene. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring og fordeling av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder at det tas hensyn til berørte allmenne og private interesser. Saker om nettarifisering og anleggsbidrag er underlagt NVEs forskrift av 11.03.1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffier. Det faglige og politiske skjønn som utøves i departementet i den enkelte sak begrenses av dette rettslige rammeverket.

Statsforetakene Statnett SF og Enova SF er underlagt Olje- og energidepartementet som eier. Foretakene reguleres av statsforetakslovens bestemmelser gjennom foretakets vedtekter i henhold til foretaksloven § 8 første ledd nr. 1. Departementet utøver den øverste myndighet i foretaket i foretaksmøte.

Når det gjelder gjenoppnevningssaken i Statnetts styre følger det av statsforetaksloven § 19 tredje ledd at styret i foretaket velges av foretaksmøtet. Det vises til nærmere omtale i vedlegg 1.

Enova avtalestyres gjennom avtale med departementet gjeldende fra 1. juni 2008 til 31. desember 2011. Avtalen skal sikre at midlene fra Energifondet blir forvaltet i samsvar med de mål og forutsetninger som ligger til grunn for Stortingets vedtak om opprettelsen av Energifondet, og innenfor de rammer som gjelder for bruken av Energifondets midler. Departementet har ingen befatning med enkeltsaker knyttet til denne forvaltningen. Enova er dermed tillagt alt ansvar for behandlingen av de enkelte saker. Det fremgår av Stortingets behandling av Ot. prp. nr. 86 (2001-2002), jf. Innst. O. nr. 41 (2002-2003) at forvaltningslovens klagebestemmelser ikke gjelder når Enova som forvalter av Energifondet fatter enkeltvedtak om tildeling av midler fra fondet på vegne av staten. Pålegg mv. i de årlige tildelingsbrev må også ligge innenfor de rammer som følger av stortingsvedtak om opprettelsen av Energifondet, og de forutsetninger om ansvars- og rollefordeling mellom departementet og Enova som Stortingets vedtak bygger på.

Når det gjelder informasjonen som ble gitt fra politisk rådgiver til Troms Kraft AS om Enovas vedtak om tildeling av støtte til Fakken vindkraftanlegg før Enova fikk informert støttemottageren, vises det til nærmere omtale i vedlegg 1.

Verserende saker

Av verserende saker som involverer de to kraftselskapene er to knyttet til klager fra Eidsiva Energi Nett AS på NVEs vedtak om inntektsrammen for nettariffen for hhv 2007 og 2008. Det vises til den generelle omtalen ovenfor under ferdigbehandlede saker angående departementets behandling av klagesaker etter energiloven med tilhørende forskrifter om inntektsramme for nettvirksomheten. Sakene er nærmere omtalt i vedlegg 2.

I en sak har Troms Kraft AS bedt departementet fastsette forskudd på erstatning i tilknytning til departementets vedtak om samtykke til forhåndstiltredelse for Fakken vindkraftanlegg. Vedtaket skal fastsettes med hjemmel i oreigningslova § 25 tredje ledd. Saken er nærmere omtalt i vedlegg 2.

De øvrige verserende saker som gjelder Troms Kraft AS refererer seg til en søknad om konsesjon etter industrikonsesjonsloven § 36 for erverv av aksjer i Nordkraft AS og Salten Kraftsamband. I forbindelse med en søknad om erverv av fallrettigheter for regulering og utbygging av vassdrag i Ullsfjord har departementet til avgjørelse en sak om statens forkjøpsrett etter industrikonsesjonsloven § 6. Salten Kraftsamband AS har søkt om tillatelse til erverv og regulering for utbygging av Smibelg og Storåvatn kraftverker etter industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og vannressursloven. Det vises til nærmere omtale i vedlegg 2.

Av verserende saker som involverer Eidsiva Energi AS har Opplandskraft DA søkt om oppgradering av Øvre Vinstra Kraftverk etter vannressursloven. Glommens og Laagens Brukseierforening har søkt om ny reguleringskonsesjon og om revisjon av vilkår for regulering av Tesse etter vassdragsreguleringsloven. Mesna Kraftverk DA har søkt om fornyet reguleringskonsesjon og revisjon av vilkår for regulering av Mesnavassdraget. Eidsiva Energi AS har i to brev til og i et møte med departementet bedt om avklaring av betydningen av å innføre konsolideringsmodellen i industrikonsesjonsloven for selskapets aksjonærer med hensyn til rettigheter til overføring av eierposisjoner i konsernets morselskap. Det vises til nærmere omtale i vedlegg 2.

I saker som behandles etter vassdragsreguleringsloven og større vannkraftutbyggingssaker etter vannressursloven fattes vedtak ved kongelig resolusjon som foredras av Olje- og energidepartementet etter innstilling fra NVE. Det faglig/politiske skjønnsstemaet for departementet etter vassdragsreguleringsloven fremgår av loven § 8. Konsesjon bør vanligvis bare gis hvis skader eller ulemper for allmenne eller private interesser anses for å være av mindre betydning sammenlignet med de fordeler som reguleringen vil medføre. Hensyn bør dessuten tas til andre skade- og nyttevirkinger av samfunnsmessig betydning. Departementet foretar en omfattende vurdering av den enkelte sak basert på forvaltningslovens regler om saksbehandling, saksforberedelse og vedtak. Det foreligger et ikke ubetydelig rom for skjønn i saker som behandles etter denne lov innenfor de faglige rammer som er satt også etter annet lovverk slik som naturmangfoldloven.

I større vannkraftutbyggingssaker som behandles etter vannressursloven fattes vedtak ved kongelig resolusjon foredratt av Olje- og energidepartementet etter innstilling fra NVE. Det faglig/politiske skjønnsstemaet for departementet etter vannressursloven fremgår av loven § 25. Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet. Også for saker etter vannressursloven foretar departementet en totalvurdering i tråd med forvaltningslovens regler. Det foreligger et forholdsvis godt

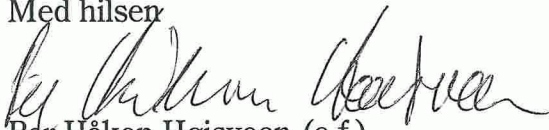
rom for skjønn for behandlingen av saker etter vannressursloven innenfor de rammer av faglig karakter som også fremgår av annet lovverk.

Konklusjon

Olje- og energidepartementet ber om Lovavdelingens vurdering av olje- og energiministerens habilitet knyttet til de saksforhold som fremgår av brevet her. Dersom det skulle bli behov for en bredere vurdering, vil departementet komme tilbake med den informasjon Lovavdelingen da måtte ha behov for.

Departementet viser for øvrig til redegjørelsen som fremgår av vedlegg 1, vedlegg 2 og vedlegg 3.

Med hilsen

Per Håkon Høisveen (e.f.)

ekspedisjonssjef

Harald Solli

avdelingsdirektør